

Олександр Миколайович БУХАНЕВИЧ,

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права,
kaf@univer.km.ua,

Максим Михайлович МИХЕСНКО,

старший науковий співробітник відділення
наукового супроводження проблем розвитку
Державної прикордонної служби України
науково-дослідного відділу
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (м. Київ),
mmikheenko@ukr.net

УДК 342.951:351.746.1 (477)

**МОНОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ЩОДО ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ**

Викладена позиція щодо монографії, присвяченій адміністративно-правовій протидії нелегальній міграції в діяльності Державної прикордонної служби України. Вказано на актуальність обраного напряму дослідження відповідно до сучасних державних потреб. Робота характеризується як система наукових поглядів щодо стану адміністративного законодавства в міграційній сфері, практики його застосування, становлення органів охорони державного кордону та зарубіжного досвіду їх участі в розв'язанні міграційних проблем. З'ясовано авторські висновки та пропозиції за темою монографії, спрямовані на удосконалення нормативного регулювання й оперативно-службової діяльності прикордонної служби. Зроблено висновок про значення

рецензованої праці для теорії адміністративного права і практики охорони державного кордону.

Ключові слова: адміністративне право, нелегальна міграція, прикордонна служба, протидія, державний кордон.

Українською державою після проголошення євроінтеграційного вектора розвитку та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом взято низку зобов'язань щодо врегулювання міграційних процесів. Як свідчить практика останніх років, міграційна ситуація в прикордонному просторі та, зрештою, на території всієї країни, без перебільшення, є напруженою. Органи охорони державного кордону стали частиною державного механізму в цій сфері, яка зазнає суттєвих перетворень та перебуває під адміністративно-правовим впливом. Зважаючи на це, обраний напрям монографічного дослідження А. Ф. Моти, спрямований на розв'язання актуальної, не лише теоретичної, а й прикладної проблеми, оскільки відповідає сучасним потребам оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України та забезпечення міграційного правопорядку.

Змістовно монографія становить систему наукових поглядів, розроблених на основі чинного адміністративного законодавства та практики його застосування в протидії нелегальній міграції органами, призначеними для забезпечення прикордонної безпеки. Разом з тим автор дослідив ретроспективу становлення Державної прикордонної служби України як правоохоронного органу спеціального призначення із суттєвими адміністративно-юрисдикційними повноваженнями для реагування на міграційні правопорушення, а також стандарти ЄС щодо протидії нелегальній міграції та їх адаптацію до умов охорони державного кордону України.

Заслугує на підтримку обґрунтована в рецензованій роботі позиція щодо розуміння нелегальної міграції в сукупності всіх можливих її проявів, зокрема тих, які з'явилися в останній час: невиконання рішення про заборону в'їзду в Україну, незаконний в'їзд на тимчасово окуповану територію, перетинання або спроба перетинання лінії зіткнення. Також А. Ф. Мота пропонує виділяти групу проступків, які сприяють вчиненню нелегальної міграції і є або адміністративними порушеннями міграційного законодавства, або порушеннями у сфері охорони державного кордону. Означений перспективний дослідницький погляд автора на протиправні міграційні діяння дає можливість виокремити серед адміністративних правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління, проступки у сфері міграції та охорони державного кордону.

Крім того, в монографії обґрунтовані інші можливі зміни законодавства України, спрямовані, в першу чергу, на удосконалення процесуальної діяльності в протидії нелегальній міграції з урахуванням існуючої системно-структурної побудови та повноважень органів і підрозділів Державної прикордонної служби України. Автор не обмеж-

ується дослідженнями лише статусу тих управлінських утворень, що прямо визначені в Законі «Про Державну прикордонну службу України» і призначені для здійснення прикордонної служби, прикордонного контролю та оперативно-розшукової діяльності. Детальному аналізу піддано систему місць тимчасового тримання та режим утримання нелегальних мігрантів у таких місцях, повноваження підрозділів по роботі з іноземцями та адміністративного провадження.

Взаємодію Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами щодо протидії нелегальній міграції автор розглядає в управлінському та процесуальному аспекті, а також цілком логічно вважає інтегроване управління кордонами організаційно-правовою платформою такої взаємодії, що дає можливість організувати співпрацю різних суб'єктів на прикордонному, державному та міжнародному рівнях.

Безумовним досягненням рецензованої роботи стала класифікація заходів адміністративного примусу в діяльності Державної прикордонної служби України з протидії нелегальній міграції із застосуванням як критерію одного з ключових завдань, характерних для реалізації міграційної політики — усунення можливості перебування на території держави небажаної особи. Звертає на себе увагу дослідження примусових властивостей та порядку застосування окремих заходів, зокрема затримання, яке широко використовується в охороні державного кордону, розглядається А. Ф. Мотою як захід адміністративного примусу, спрямований на безпосередню протидію нелегальній міграції. Також він вважає, що, зважаючи на універсальну правоохоронну регламентацію силових заходів, встановлення кримінальної відповідальності за небезпечні прояви незаконного перетинання державного кордону є допустимим використання термінів «конвой» та «конвоювання» в міграційному законодавстві. Разом з тим повноваження прикордонників щодо застосування спеціальних заходів міграційного призначення повинні узгоджуватися з підставами, визначеними Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

По-новому в монографії розглянуто участь посадових осіб Державної прикордонної служби України в адміністративних провадженнях, що визначені як процесуальна форма реакції на міграційні правопорушення. На основі положень оновленого адміністративно-процесуального законодавства, з використанням рішень міжнародних і національних судових органів, а також практики органів охорони державного кордону автор характеризує їх повноваження як адміністративно-юрисдикційні, з певними дискреційними елементами в разі необхідності вибору заходу примусу чи звернення до адміністративного суду. Повноваження в процедурах реадмісії пов'язується із поняттям «реалізація міжнародних угод», що передбачає, крім юрисдикції, взаємодію і забезпечення.

Форми оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби розглянуто під кутом зору їх профілактичного призначен-

ня для запобігання нелегальному потраплянню мігранта на територію України, що слід вважати своєрідним розумінням для науки адміністративного права. У такому ж значенні розглянуто ідентифікаційну діяльність, яка відбувається в пунктах пропуску через державний кордон України або контрольних пунктах в'їзду — виїзду під час здійснення прикордонного контролю, поряд з іншим видом ідентифікації, що має постделіктний характер і пов'язаний з припиненням незаконного стану — перебуванням на території держави нелегального мігранта.

Монографія А. Ф. Моти є науковим дослідженням, що відображає оригінальні погляди автора на вирішення актуальних проблем правоохоронної діяльності Державної прикордонної служби України з протидії нелегальній міграції та містить низку висновків, спрямованих на розвиток теорії адміністративного права. Положення цієї наукової праці спонукають до теоретичного пошуку ефективних способів подолання негативних міграційних наслідків та практичного удосконалення правового регулювання державної діяльності в сфері охорони державного кордону.

Список використаних джерел

1. Мота А. Ф. Діяльність Державної прикордонної служби України з протидії нелегальній міграції (адміністративно-правовий аспект). Хмельницький : Вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2018.

Надійшла до редакції 01.12.2018

Bukhanevych, O. M.; Mykheienko, M. M. Monographic Research of the Activity of the State Border Guard Service of Ukraine in Counteracting Illegal Migration

The position on a monograph devoted to the administrative and legal counteraction to illegal migration in the activities of the State Border Guard Service of Ukraine is set out in the review. The relevance of the chosen research direction according to the current state needs is indicated. The work is characterized as a system of scientific views on the status of administrative legislation in the field of migration, the practice of its application, the formation of state border guard institutions and foreign experience in their participation in the resolution of migration problems. The author's conclusions and suggestions on the topic of the monograph, aimed at improving the legal regulation and operational activities of the border guard service have been clarified. A conclusion on the significance of peer-reviewed work for the theory of administrative law and practice of the state border guard was made.

Keywords: administrative law, illegal migration, border service, counteraction, state border.